

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 1 september 2010

Utskriftsvänlig pdf-fil

[Läs mer om idrottsociologi på idrottsforum.org](#)[Läs mer om teori och metod på idrottsforum.org](#)

Begreppsbyggnad är en fundamental utgångspunkt för nära nog all vetenskaplig forskning; liksom språket för det unga barnet blir nyckeln till att förstå världen och till fortsatt utveckling, är språkliga begrepp väsentliga för att förstå, förmedla och vidareutveckla vetenskapliga fynd och insikter. Detta gäller naturligtvis också sociologin, som har en lång tradition av att skapa och definiera begrepp – även om begreppsbyggandet i sig ju i första hand är en filosofisk frågeställning. Ferdinand Tönnies och Max Weber var tidiga utforskare av begreppsapparaternas betydelse inom sociologin och hur den kan användas; den senare påbörjade ett storslaget arbete som avbröts med hans för tidiga död, och som publicerades 1962 på engelska med titeln *Basic Concepts in Sociology*. Sedan Webers tid har åtskilliga begreppssamlingar sammanställts och publicerats, och det är knappast att undra på att också idrottsociologi skulle få sina begrepp genomlysta. Bakom *Key Concepts in Sports Studies* står fyra välrenommerade idrottsforskare, Stephen Wagg, Carlton Brick, Belinda Wheaton och Jayne Caudwell, och den publiceras av Sage. Vi gav boken till Lars-Erik Alkvist, och i hans recension speglas klivenheten som ofta kännetecknar reaktionen på böcker av det här slaget. Varför just dessa 36 begrepp, och inte fler eller andra? Å andra sidorna är genomgången av de begrepp som finns med väl genomförd.

Idrottssociologiska nyckelbegrepp

Lars-Erik Alkvist

Högskolan Dalarna

*Stephen Wagg et al***Key Concepts in Sports Studies**

257 sidor, hft.

London: Sage Publications 2009 (Key Concepts Series)

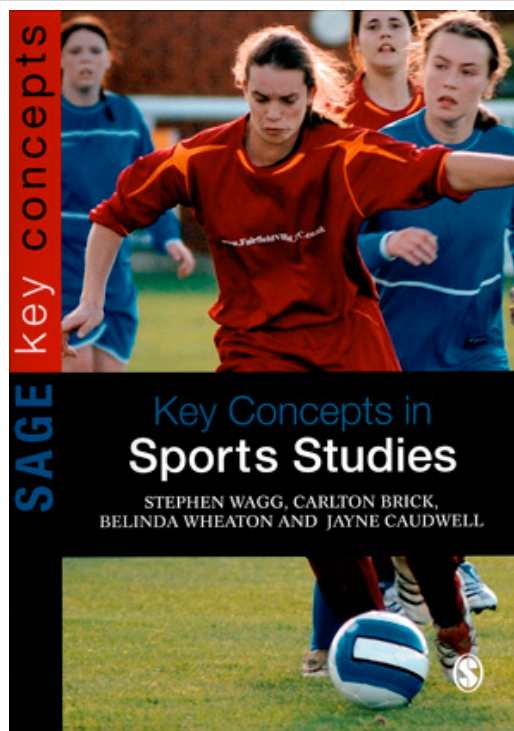
ISBN 978-0-7619-4965-7

Redaktören för vårt forum har gett mig något att bita. Och jag har funderat fram och tillbaka hur jag skall lägga upp denna recension. I min hand har jag fått vad man kan likna vid en receptbok eller kokbok. Receptböcker recenserar i många sammanhang, men recensioner är ofta inte särskilt konsumentupplysande. De har dock en fördel; det finns vackra bilder som man kan tala mycket omkring.

Den bok jag fått i min hand heter *Key Concepts in Sports Studies*, saknar av naturliga skäl bilder. Och hur skall jag lägga upp min recension så att du, presumtive läsare, får en någorlunda god bild av boken? Nåväl, låt mig göra ett försök.

I inledningen skriver författarna att det inte är en bok som man sträckläser, utan ska uppfattas som ett slags receptsamling som man läser lite här och lite där i. Det kan nog vara en synpunkt som är riktig, men för att jag skulle få grepp om boken läste jag hela från början till slut. Och till min förvåning tyckte jag den var riktig trevlig och inte alls tungrodd (den omfattar endast 257 sidor), men den innehåller en hel del problem, till vilket jag återkommer nedan.

Författarna arbetar med 36 begrepp, från "alienation" till "sociologisk fantasi". Varje begrepp börjar med en genomgång av de allmänna teoretiska utgångspunkterna och dess konkreta tillämpningar på idrottsområdet.

Jag kan ta ett begrepp som exempel på hur man har lagt upp det hela. Ta begreppet *fandom*, ett begrepp vars svenska motsvarighet väl är supporterskap eller supporterkultur. Här redogör man för när ordet först dök upp (år 1903, enligt Oxford English Dictionary), man redogör för olika teorier omkring detta begrepp och knyter sedan an begreppet på till idrottens område.

Dessutom finns till varje begrepp, till min stora glädje, omfattande referenser och rekommenderade vidare studier. Begreppet *fandom* omfattar 6,5 sidor. Jag som läsare får mig till livs centrala begrepp, teorier och konkreta studier inom olika forskningsområden omkring idrott. Jag kan därmed använda denna bok, som det är tänkt, som en uppslagsbok. Men jag tycker inte riktigt att titeln på boken uttrycker vad de gör. De redogör för de olika begreppen och vad dess står för, men begreppen ingår i mer övergripande teorier, som de också redogör för. Boken borde hellre hetat "Key Concepts and Theories in Sports Studies", men förmodligen är det förlaget som bestämt titeln på boken.

Jag som är nybörjare inom detta forskningsområde får mig till livs massor av idrottsforskning som har bedrivits. Tack! Som grädde på moset, eller möjligen lök på laxen, anlägger författarna ett kritiskt perspektiv på fenomenet idrott.

När man gör en genomgång av det olika, främst sociologiska teorier, gör man det på ett högst förtjänstfullt sätt. Teorierna presenteras klart och tydligt utan krångligheter. Man har på några få sidor fått med det mest väsentliga. Det gör att man kan sätta boken i händerna på studenter.

Denna bok kan ses som en exposé eller en katalog över den idrottsforskning som bedrivits inom olika teoretiska och begreppsliga sammanhang. Men författarna rör sig i stort sett bara inom det anglosaxiska idrottsvetenskapliga området. Mycken idrottsforskning har bedrivits inom det engelsktalande området, men som läsare hade jag önskat mer exempel från andra stora eller små språkområden.

” Mycken idrottsforskning har bedrivits inom det engelsktalande området, men som läsare hade jag önskat mer exempel från andra stora eller små språkområden.

De teoretiska utgångspunkterna utgörs av Marx och Foucault, vilka kan sägas uttrycka en kritik mot idrottens aningslösa "apoliticism" (för att ta ett talande engelskt uttryck). De återkommer ofta i de olika begreppen, och de är inga dåliga utgångspunkter enligt mitt tycke. Men jag störs en del av att författarna använder det högst vaga och därmed intetsägande begreppsparat postmodernism/postmodernitet. Foucaults forskning har influerat otaliga humanistiska och samhällsvetenskapliga studier, och det är inte alls konstigt att han blir alltmer citerad och använd också på det idrottsvetenskapliga området, men att benämna honom som poststrukturalist och postmodernist, som författarna gör, är nog att reducera Foucault till en tom och innehållslös riktning. Detta skymmer mer än att det bidrar.

Idrottsforskningen har numera etablerats som ett legitimt studieområde med eget studieobjekt, och då kommer ett slags ordbok inom området som ett brev på posten. Idrottsforskningen har, för att tala i Bourdieus termer, etablerats som ett fält – eller kan det gått så långt att det till och med bildats flera fält inom idrottsforskningens område?). Det beror främst på vilket land man befinner sig. I de anglosaxiska länderna råder det nog ett flerparadigmatiskt (som samhällsvetenskaperna, till skillnad från fysiken, alltid kommer att befinna sig i) tillstånd (enligt Kuhn) eller fält enligt Bourdieu, medan i Sverige så håller det på att bildas ett paradigm eller fält, där idrottsforum.org är ett talande exempel.

Jag har en hel del kritiska synpunkter på urvalet av begrepp. Författarna har inkluderat ett begrepp som benämns "historia", men då kan man fråga sig varför har man inte begrepp som "psykologi", "sociologi" eller "rätt"? Varför går man igenom begreppet eller forskningsmetoden "etnografi" – mikrosociologi – och inte makrosociologi i form av en kvantitativ forskningsinriktning? Det sistnämnda angreppssättet dyker visserligen upp lite kort under begreppet "metodologi" – de teoretiska grunderna för olika metoder. Men de kvantitativa studierna får inte, till skillnad från begreppet "etnografi" ett eget avsnitt. Och överhuvudtaget tycker jag inte att begreppet "metodologi" passar i detta sammanhang, det är alltför omfattande och övergripande.

Man kan också fråga sig varför man betonar marxistiska studier, men inte studier i Durkheims och Webers anda. Kan det ha att göra med att Durkheim och Weber inte har varit lika stora forskningsinspiratörer som Marx var och är? Eller finns det andra bevekelsegrunder?

Jag tror författarna haft en del problem kring olika och skilda begreppsnivåer (och jag själv har ingen bra lösning på detta problem). Jag gissar att man utifrån sina, säkerligen gedigna kunskaper och erfarenheter på idrottens område, anser att valda begrepp och personer är centrala. Men jag förstår ändå inte logiken.

Korsreferenser ges inte alltid konsekvent, men det kanske hade blivit lite väl tjatigt i längden? Boken är lite slarvigt gjord, dels är layouten på texten i boken inte alltid konsekvent, och dels slarvar man med fakta. På sid 45 står det att cyklisten Knud Jensen, är dansk men på sid 160 har han plötsligt bytt nationalitet till holländare. Dessutom benämner man forskaren Bengt Saltin som dansk; han är visserligen verksam som fysiolog och idrottsforskare i Köpenhamn, vid Copenhagen Muscle Research Center, men han är ju svensk.

Författarna avslutar med begreppet "sociologisk fantasi", ett begrepp hämtat från storrökaren och motorcyklisten C Wright Mills. Jag har en stilla undran: varför? Begreppet är en uppmaning att vi som sociologer skall tänka i icke-etablerade tankebanor, att ställa nya frågor och finna nya sammanhang. Begreppet faller lite utanför ramen här, men trots det gillar jag denna uppmaning; använd din sociologiska fantasi och tänk på nya sätt! Men Foucault skulle nog ta ned oss på jorden och säga att man inte kan tänka utanför den etablerade diskursen.

© **Lars-Erik Alkvist 2010.**

 Hitta bästa pris på boken på Prispallen.se

 Kjøp boken fra Capris.no

 Sammenlign priser på bogen hos Pensum.dk

 Buy this book from Amazon.co.uk

 Buy this book from Amazon.com